

مقدمه

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین (سعدی)

شهرستان بیرجند از دیرباز به عنوان شهری دانشگاهی و فرهنگی شناخته می‌شده است. قدمت تاریخی و ادبی استان خراسان جنوبی و منطقه قهستان و حضور دانشمندان، شاعران، پژوهشگران و نویسندگان بزرگی نظیر: حکیم نزاری قهستانی، ابن حسام خوسفی، عبدالعلی بیرجندی، بوذرجمهر قاینی، ابوبکر قهستانی، شیخ عبدالحسین فنودی، شیخ هادی هادوی، شیخ محمد حسین آیتی، مولانا ولی دشت بیاضی، علامه بدیع الزمان فروزانفر، علامه فرزانه، ملا علی اشرف صبحی، میرزا محمد رفیع بن عبدالکریم (متخلص به لامع درمیانی)، شیخ محمد حسین فاضل تونی، دکتر جمال رضایی، دکتر محمد حسن گنجی، دکتر غلامحسین شکوهی و بسیاری دیگر که در طی قرون در این دیار زیسته‌اند و در آثارشان گوهر معنی سفته‌اند، شاهد این مدعاست. اهمیت فرهنگی بیرجند از یک سو و این که خراسان بزرگ خاستگاه فارسی دری بوده و تنوع گویش‌های بومی در این منطقه زمینه مناسبی برای تحقیقات زبانی و گویش‌های بومی فراهم می‌سازد و نهایتاً به شناخت بهتر و غنای بیشتر زبان فارسی و رسمی کشور منجر می‌شود از دیگر سو، رسالت دانشگاهیان این استان - بویژه گروه زبان و ادبیات فارسی - را در تعریف، تعمیق و ترویج فرهنگ و ادب ایران زمین ضروری می‌نماید.

در پی احساس چنین رسالتی دانشگاه بیرجند دعوت انجمن علمی استادان زبان و ادبیات فارسی ایران را مبنی بر برگزاری نهمین همایش ملی پژوهش‌های زبان و ادبیات فارسی مشتاقانه پذیرفت تا شاید بتواند گامی - هر چند کوتاه - در این مسیر بردارد.

البته گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه بیرجند برای ترویج و اعتلای فرهنگ و ادب ایران اسلامی تاکنون همایش‌های متعددی برگزار کرده است که مهم‌ترین آن‌ها به شرح زیر است:

- همایش ملی بزرگداشت مقام علمی ابن حسام خوسفی و بررسی حماسه‌های دینی در ادب فارسی (۱۳۷۸)
- همایش ملی بزرگداشت مقام علمی علامه فرزانه و بررسی تحقیقات ادبی معاصر (۱۳۸۶)
- همایش ملی ادبیات فارسی و پژوهش‌های میان رشته‌ای (۱۳۹۰)
- همایش ملی نقد و تحلیل زندگی، شعر و اندیشه حکیم نزاری قهستانی (۱۳۹۳)

اینک نیز که طبق تفاهم‌نامه بین دانشگاه بیرجند و انجمن علمی زبان و ادبیات فارسی ایران افتخار میزبانی این همایش به دانشگاه بیرجند واگذار گردید، امیدواریم توانسته باشیم به لطف خداوند، در سایه همکاری همه پژوهشگران و علاقه‌مندان به گسترش و تعالی زبان و ادبیات فارسی و دست‌اندرکاران برگزاری همایش، این رسالت خطیر و سنگین را در حد توان خویش انجام داده باشیم.

خوشبختانه پس از انتشار فراخوان همایش، استقبال پژوهشگران و همکاران ارجمند از این رخداد خجسته گرم و پر شور بود، به نحوی که پس از اتمام مهلت ارسال مقالات در سی‌ام آذر ماه بنا به درخواست مکرر پژوهشگران ده روز فرصت ارسال مقالات تمدید شد که البته این امر باعث تاخیری چند روزه در اعلام نتایج نهایی داوری نیز گردید.

در نهایت حدود پانصد پژوهشگر در سامانه همایش ثبت نام کردند و حدود چهارصد و پنجاه مقاله به دبیرخانه همایش واصل شد که پس از بررسی اولیه و با نظر کمیته علمی نهایتاً ۴۱۰ مقاله شایسته ارسال برای داوری تشخیص داده شد. فرآیند داوری مقالات صرفاً از طریق سامانه همایش زیر نظر ۱۲ سرداور و با همکاری ایثارگران و صمیمانه حدود صد داور از دانشگاه‌های مختلف سراسر کشور با دقت تمام (ارسال هر مقاله برای سه داور) صورت گرفت و در پایان حدود ۱۰۰ مقاله برای ارائه شفاهی و چاپ در مجموعه مقالات همایش، ۲۱۰ مقاله برای چاپ در مجموعه مقالات و ۵۰ مقاله برای چاپ در مجموعه چکیده مقالات پذیرش گردید.

خداوند بخشنده و مهربان را شاکریم که به ما توفیق داد تا با پشت سر گذاشتن تمام فراز و نشیب‌های راه بتوانیم شاهد برگزاری همایش در زمان موعود باشیم. شایان ذکر است که تمام این اقدامات با همکاری، نظارت و هماهنگی و حمایت‌های مادی و معنوی انجمن علمی استادان زبان و ادبیات فارسی ایران انجام گرفته است که جا دارد مراتب سپاس و قدردانی خودم و دانشگاه بیرجند را از هیات مدیره محترم انجمن، بویژه رئیس فاضل و مدیر مدبر آن، جناب آقای دکتر غلامحسین غلامحسین زاده و دبیر پرتلاش و دلسوز آن، سرکار خانم دکتر افسون قنبری اعلام دارم.

همچنین بر خود لازم می‌دانم از همکاری دلسوزانه و مهربانانه همکارانم در گروه زبان و ادبیات فارسی و اعضای محترم کمیته‌های علمی و اجرایی همایش، بویژه آقایان دکتر سید مهدی رحیمی (مدیر محترم گروه)، دکتر حامد نوروزی (دبیر محترم اجرایی همایش)، دکتر علی اکبر محمدی (مسوول محترم دبیرخانه)، دکتر محمد

رضا عزیزی (مسوول محترم کمیته اسکان و تغذیه)، دکتر عباس واعظ زاده (مسوول محترم کمیته تبلیغات) و کمیته محترم دانشجویی همایش کمال تشکر و امتنان خود را ابراز نمایم.

هیات محترم رئیسه دانشگاه - بویزه جناب آقای دکتر خلیل خلیلی رئیس فرهیخته دانشگاه و جناب آقای دکتر ابراهیم محمدی، معاون محترم فرهنگی دانشگاه، جناب آقای دکتر میربزرگی معاون محترم پژوهشی دانشگاه - و جناب آقای دکتر میکانیکی، رئیس محترم دانشکده ادبیات از ابتدا تا انتهای کار حامی و مشوق ما بودند و از هیچ کمکی برای بهتر برگزار شدن همایش دریغ نکردند، لذا خودم را وامدار مهربانی این عزیزان و تمام کسانی که در برگزاری این همایش قدمی برداشتند یا دستی جنباندند می‌دانم و برایشان آرزوی نیک‌بختی دارم.

در برگزاری این همایش غالب ادارات و موسسات دولتی و غیر دولتی استان خراسان جنوبی نیز حامی و یار و مددکار ما بودند که نام آنها در فهرست حامیان همایش در پوستر و سامانه همایش قید گردیده است و جا دارد از همه آنها بویزه اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان جنوبی و مدیر کل دانش‌دوست و بادرایت آن جناب آقای محبی که از آغاز تا پایان همراه و حامی ما بودند و همچنین جناب آقای مرتضوی مدیر محترم انتشارات چهار درخت که این مجموعه با همت ایشان به زیور طبع آراسته گردیده است، سپاس ویژه خود را اعلام دارم.

باری به توفیق حق و در سایه همت همه این بزرگوران و با همکاری تمام پژوهشگرانی که با ارسال مقاله ما را در تحقق اهداف همایش یاری نمودند اینک نتیجه فعالیت‌های یک‌ساله عوامل همایش و مجموعه مقالات آن در معرض داوری صاحب‌نظران است که امیدواریم کاستی‌ها و قصور ما را به دیده اغماض بنگرند و در عین حال دیدگاه‌های صایب و پیشنهادهای ارزنده خود را از ما دریغ نمایند تا ان شاء الله در برنامه‌های بعدی راهگشای ما باشد.

شایان ذکر است که مسوولیت محتوای مقالات بر عهده نویسندگان محترم مقالات است. توصیه ما به همگان عمل کردن به این آیه قرآن است که: فبشر عبادی الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه (زمر/۱۷) به قول فردوسی بزرگ:

سخن بشنو و بهترین یاد گیر نگر تا کدام آیدت دلپذیر



در پایان مقدم همهٔ مهمانان، پژوهشگران و همکاران ارجمند را در دانشگاه بیرجند گرامی می‌دارم و ضمن آرزوی سفری خوش برای ایشان، نیک‌بختی و نیک‌فرجامی همگان را از درگاه یگانه دادار هستی آرزومندم.

با سپاس فراوان

محمد بهنام فر

دبیر علمی همایش